

Brott och publicitet.

Av Hovrättsfiskalen CARL HOLMBERG.

Vid Svenska kriminalistföreningens årsmöte den 10 november 1950 diskuterades „Brott och publicitet“ (se Nordisk Kriminalistisk Årsbok 1950—1951 s. 72—100). Vid diskussionen anfördes åtskilliga synpunkter på frågan om pressens behandling av brottmål. Tanken väcktes att kriminalistföreningen borde taga kontakt med pressens organ för att söka nå en bättre ordning än för närvarande. Kriminalistföreningen anordnade sedermera en överläggning med representanter för Sveriges domarförbund, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges landsfogdar, Föreningen Sveriges stadsfiskaler, Polismannaförbundet och polismyndigheten i Stockholm för att vinna ytterligare klarhet om de önskemål som kunde framföras angående pressens publicering av brottmål.

Efter denna överläggning tillsatte kriminalistföreningens styrelse den 28 november 1951 en särskild delegation som skulle taga kontakt med publicistklubben för vidare överläggningar i frågan. Delegationen bestod av justitierådet *Nils Beckman*, riksåklagaren *Maths Heuman* och advokaten *Hugo Lindberg* med hovrättsfiskalen *Carl Holmberg* som sekreterare. Delegationen skulle också överväga huruvida lagstiftningsåtgärder borde av kriminalistföreningens styrelse påkallas i syfte att förhindra att under förundersökning olämpliga meddelanden lämnas från polis eller åklagare till pressen.

Inom publicistklubben hade redan tidigare tillsatts ett utskott med uppgift att verkställa en översyn av klubbens publiceringsregler. Utskottet bestod av redaktörerna *Nils Boman* (Svenska Dagbladet), *T. F. Winqvist* (Tidningarnas Telegrambyrå), *P. G. Peterson* (Aftonbladet), *G. A. Hårde* (Sydsvenska Dagbladet) och *Gunnar Gunnarsson* (Dagens Nyheter). Sedan kriminalistföreningens delegation tillskrivit publicistklubben med förslag om samarbete, kom överläggningar till stånd mellan de båda utskotten i fråga om utformandet av publiceringsreglerna. Vid dessa överläggningar tillmötesgicks från pressens sida i väsentliga punkter de önskemål delegationen framförde.

På grundval av överläggningarna framlade publicistklubbens utskott ett förslag till publiceringsregler, som efter smärre jämkningar med anledning av vad som anförts av klubbens styrelse och vid en diskussion inom klubben nu antagits och utfärdats att gälla fr. o. m. den 1 januari 1953. Det är fråga om regler för god publicistisk sed. Några tvångsmedel för deras genomförande finns inte; det blir varje tidnings sak att avgöra om den vill följa dem eller bryta däremot. För beivrande av brott mot denna pressens hederskodex finns den av pressen själv instiftade opinionsnämnden, vars avgöranden emellertid endast innebär att den förklarar om en anmäld artikel står i strid med god publicistisk sed eller ej. Redan härigenom har den naturligtvis stor betydelse för höjande av tidningarnas ansvarskänsla.

Beträffande frågan om lagstiftningsåtgärder har från delegationens sida ingenting åtgjorts, sedan inrikesministern tillkallat överståthållaren *Johan Hagander* för att verkställa en översyn av sekretesslagens regler om polis- och åklagarmyndigheternas handlingar samt bestämmelserna om tystnadsplikt för polismän och vissa andra befattningshavare m. m. Delegationen har emellertid förklarat sig villig att bidra till utredningen.

De nya publiceringsreglerna är av följande lydelse.

“Tryckfrihetsförordningens bestämmelser om missbruk av tryckfriheten är begränsade till vad som är att hänföra till brott, vilka beivras av samhällets organ. Men även inom de gränser, som sålunda är dragna för tryckfriheten, måste regler finnas för att hindra tillkomsten av oriktiga eller genom sin ofullständighet skadande meddelanden samt till skydd för den enskilde mot onödigt lidande.

De publiceringsnormer, som här föreligger, vill tjäna detta syfte till gagn för envar. Publicistklubben vädljar enträget och allvarligt till pressen, till varje man och kvinna i dess tjänst, att noga besinna och hålla i minnet dessa regler för god publicistisk sed.

Riktig information.

Läsarnas förtroende är grunden för all sund journalistik. Detta förtroende kan vinnas och bibehållas endast genom en oavlatlig strävan att giva korrekt information. Skilj på nyheter och kommentar. Rubrik skall ha täckning i textinnehållet.

Rikets säkerhet.

Var varsam vid reportage om spionbrott och brott mot rikets säkerhet.

Håll gällande bestämmelser i minnet vid publicering av text, bilder och kartor över befintliga eller planerade anläggningar för rikets militära, civila eller ekonomiska försvar. Överträdelse kan medföra skada för försvaret och folkförsörjningen.

Giv plats för befogade genmälen.

Den enskildes rätt till skydd för sitt anseende och sin integritet skall respekteras. Publicitet, som kränker privatlivets helgd, måste undvikas, där ej ett oavvisligt allmänintresse kan kräva offentlig belysning.

Giv plats åt befogade genmälen, helst likvärdig med den som beretts de påstående det gäller.

Döm ingen ohörd.

Publicera icke anmälningar till polisen om brott utan att noga pröva om anmälan förefaller grundad. Betänk att polisens och åklagarens utredning i brottmål, förundersökningen, — med hänsyn till att den misstänkte kan vara oskyldig — enligt rättegångsbalkens regler i princip är hemlig, till dess åtal beslutats. Återgiv därför icke ostyrkta påstående om personer, som nämnts eller utpekats i samband med brott.

Offentliggör icke enskildas anmälningar mot tjänstemän, läkare, lärare, advokater m. fl. till JK, JO, MO, RÅ, medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen och skolstyrelser, advokatsamfundet eller liknande instanser förrän sannolikheten för deras berättigande noga prövats och den anmälda erbjudits tillfälle att i tidningen eller på annat sätt förklara sig.

Myndigheters åtgärder på grund av tjänstemäns förseelser i tjänsten bör ej offentliggöras, om icke förseelserna är av graverande natur eller av principiell vikt.

Publicera med ansvar.

Undvik detaljerade beskrivningar över tillvägagångssättet vid brott.

Publicera sedlighetsförbrytelser blott om fortsatt fara för omgivning- en finnes eller särskilda omständigheter eljest föreligger, som motiverar att allmänheten får kännedom om dem. Skydda offren.

Visa hänsyn.

Omnäm icke självmord eller självmordsförsök, som ej begåtts i samband med grövre brott eller under särskilt uppseendeväckande omständigheter.

Pröva noga, om icke publicering kan ske utan att namnet på en för brott misstänkt, anhållen, häktad, åtalad eller dömd, särskilt villkorligt, utsättes. Föreligger tvekan om den misstänkte, anhållne, häktade eller åtalade begått brottet, bör namnet i varje fall icke tillkännages, förrän målet avgjorts av domstol. Namn bör icke publiceras på unga lagöverträdare och ej heller vid förstagångsbrott, där villkorlig dom kan väntas.

Uppgifter från personundersökningar eller annan utredning om den misstänktes person, som företas för bestämmandet av påföljd, bör icke publiceras. Skall det någon gång ske, återges endast huvudpunkter.

Namnges icke den misstänkte, anhållne, åtalade, häktade eller dömd, antyd då icke heller vem som avses. Framdrag icke gamla, ovidkommande eller i sammanhanget betydelselösa förseelser.

Framhäv icke i rubriker eller på annat sätt misstänkta, anhållna, åtalade, häktade eller dömda personers ras eller nationalitet, yrkesbeteckningar, politiska eller religiösa ståndpunkter, om de är för saken ovidkommande.

Omnäm icke anmälningar och åtal, som tillkommit i uppenbart skandaliserings- eller utpressningsyfte.

Beslut om villkorlig frigivning eller framställning om nåd eller beslut därom publiceras endast om särskilda skäl föreligger.

Håll domstolsreportagen objektiva.

Föregrip icke domstolens avgörande genom partitagande i skuldfrågan. Försök återge båda parternas ståndpunkter. Publicera icke endast vad ena parten anfört i rapporter eller inlagor, vid rättegångs-

förhandlingar e. d. Båda parternas uttalanden, påståenden, genmälen, bör ges likvärdig offentlighet. Har ett mål på ett eller annat sätt omnämnts, bör även domen eller annat slutligt avgörande omtalas.

Känn ansvar även för bilderna.

Vad som här sagts om texten gäller i tillämpliga delar även om bildmaterialet.

Bilder får ej uppges föreställa något annat än det vid fotograferingen avbildade. Undvik skräckbilder av alla slag. Fotografiska eller tecknade porträtt av unga lagöverträdare bör undvikas. Publicera ej bilder av personer, vilkas namn utelämnats i texten.

Samråd i tvistiga fall.

Samråd i tvistiga fall med övriga redaktioner på orten om lika förfarande.

Alla är skyldiga att känna till vad tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen stadgar. Observera bestämmelserna om meddelares och författares rätt till anonymitet och om straff vid röjande av anonymiteten.”

Carl Holmberg.

Norske straffedommer 1950.

Av lagmann TRYGVE LEIVESTAD.

Den eneste alminnelige samling av straffedommer i Norge er Norsk Retstidendes referat av høyesterettsdommer. På grunn av Høyesteretts stilling i straffeprosessen blir utvalget ikke helt heldig. Høyesterett kan ikke prøve skyldspørsmålets faktiske side, den avgjøres av underrett eller lagmannsrett. I lagmannsrettssaker kan det bare ankes over avgjørelsen av skyldspørsmålet på grunnlag av at lagmannens rettsbelæring er uriktig. Den må da være protokollert, noe som sjelden skjer. Lagmannsrettsdommer påankes forholdsvis sjelden, og regelmessig bare på grunnlag av straffeutmålingen. De strengeste straffebud fortolkes således sjelden av Høyesterett.

Den følgende oversikt gjelder året 1950. I senere hefter av tidsskriftet skal jeg forsøke å føre oversikten à jour. Dommer i landssviksaker er ikke tatt med.

Selv om høyesterettssakene bare er en liten og noe tilfeldig del av samtlige straffesaker, tør det vel være nokså karakteristisk at 52 gjelder rene overtredelser av straffeloven, mens hele 45 gjelder pris-rasjonerings- valuta- og lignende overtredelser, i alt vesentlig forhold som ikke forekom i 30-årene. Det er vel også tidstypisk at i de 25 saker